

УДК 378.046.4

**ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ
ГОТОВНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ДО
СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Коченгіна М.В.

Харківська академія неперервної освіти

Кафедра методики дошкільної та початкової освіти

У статті визначено, класифіковано та схарактеризовано активні методи навчання дорослих, розкрито особливості їх використання для підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів щодо створення безпечного інформаційного середовища для дітей дошкільного віку.

На основі узагальнення наукової теорії і практики розглянуто зміст і шляхи формування такого середовища.

Ключові слова: активні методи навчання, вихователі дошкільних навчальних закладів, безпечне інформаційне середовище для дитини.

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ
ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНОГО УЧЕБНОГО
ЗАВЕДЕНИЯ К СОЗДАНИЮ БЕЗОПАСНОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ СРЕДЫ ДЛЯ
ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА**

Коченгина М.В.

В статье определены, классифицированы и охарактеризованы активные методы обучения взрослых, раскрыты особенности их использования для подготовки воспитателей дошкольных учебных заведений по созданию безопасного информационного пространства для детей дошкольного возраста.

На основе обобщения научной теории и практики рассмотрены содержание и пути формирования такой среды.

Ключевые слова: активные методы обучения, воспитатели дошкольных учебных заведений, безопасная информационная среда.

**THE USE OF ACTIVE LEARNING METHODS IN THE PROCESS OF FORMATION
OF READINESS OF TEACHERS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS TO
CREATE A SECURE INFORMATION ENVIRONMENT FOR CHILDREN OF PRESCHOOL
AGE**

Kochengina M. V.

The article identified, classified, described active methods of training, peculiarities of their use for the preparation of teachers of preschool educational institutions on creating a safe information environment for preschool children. On the basis of generalization of scientific theory and practice the content and ways of formation of such environment are discussed in this article.

Active adult-learning methods are identified, classified and characterized in the article. The peculiarities of their use for the preparation of teachers of preschool educational institutions to create a secure information environment for children of preschool age are discussed. On the basis of generalization of scientific theory and practice the content and ways of formation of scientific environment are revealed.

Key words: active methods of learning, teachers in preschool institutions, safe informational settings for a child.

Постановка проблеми. Упровадження Концепції медіа-освіти в Україні, негативні тенденції в розвитку особистості дитини, зумовлені споживанням дітьми дошкільного віку неякісної друкованої та медійної продукції, недостатнім рівнем медіа-освіти батьків дошкільників. У свою чергу, вимоги держави та суспільства до якості післядипломної педагогічної освіти, усвідомлення самими освітянами необхідності постійного власного професійного розвитку вимагають нових змістових напрямів підвищення професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів, що потребує певних змін у принципах організації, формах і методах навчання дорослих.

На модернізацію підходів до організації підвищення фахового рівня педагогічних працівників спрямовані також Закон України «Про вищу освіту», галузева Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти.

Практика переконує, що одними з дієвих методів навчання дорослих є активні методи, що розвивають аналітичні та творчі здібності, самостійність мислення, дозволяють розв'язувати складні питання, пов'язані з професійною діяльністю у творчій суб'єкт-суб'єктній взаємодії.

Зазначимо, що активні методи навчання використовуються в контексті інтерактивних технологій навчання. На думку науковців, зокрема В. М. Круглікова, вони доповнюють загальну класифікацію інтерактивних методів навчання дорослих, мають свої переваги, є новим рівнем особистісно зорієнтованого навчання в площині андрагогічної моделі інтерактивного навчання.

Активні методи навчання – це система методів, що забезпечують активність і різноманітність розумової та практичної діяльності тих, хто навчається, у процесі опанування навчального матеріалу. Активні методи навчання будуються на практичній спрямованості, ігровому дійстві та творчому характері навчання, інтерактивності, різноманітних комунікаціях, діалозі та полілозі, використанні знань та досвіду учнів, груповій формі організації їхньої взаємодії, діяльнісному підході до навчання тощо.

У вітчизняній системі вищої освіти активні методи навчання почали набувати стрімкого поширення лише в останні десятиріччя. Деякі з них (навчання в групах, метод проектів, метод

дискусії) у практиці вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти давно посіли чільне місце. Але крім зазначених методів навчання дорослих розглядають ігровий метод, дослідницько-пошукову діяльність у межах командного методу, кейс-метод, метод фокус-групи, тощо, упровадження яких у навчальний процес підвищення кваліфікації також допомагає розв'язати низку завдань з підвищення рівня професійної підготовки педагогічних працівників.

Сьогодні підвищення рівня професійної компетентності є актуальним не тільки для педагогів, а й для представників інших професій. Від уміння спілкуватися з клієнтами, рекламувати послуги та товари своєї фірми або організації, для багатьох працівників є умовою отримання гідної заробітної платні, матеріального добробуту тощо. Деякі форми та методи професійної освіти співробітників непедагогічних галузей є надзвичайно ефективними й можуть бути використані в післядипломній педагогічній освіті.

Формування у вихователів дошкільних навчальних закладів (у подальшому –ДНЗ) готовності створювати безпечне інформаційне середовище для дитини –потреба сьогодення. В умовах процесу навчання на курсах підвищення кваліфікації, де є обмеження часу для аудиторної роботи, але передбачене заочне чи дистанційне навчання, застосування рольових і дидактичних ігор у поєднанні із залученням педагогів до дослідницької діяльності дозволяє вихователям ДНЗ досягти значного рівня медіа-освіти, складовою якого є їх бажання та спроможність до самовдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробку наукових засад застосування активних методів навчання здійснювали педагоги та психологи з проблемного навчання в 60 – 70 роках ХХ ст. (І. Я. Лернер, М. І. Махмутов, А. М. Матюшкін та інші). Продовження формування наукової думки щодо активного навчання прослідковується в працях А. О. Вербицького, В. І. Лозової, В. Ф. Комарова. Упровадження активних методів навчання в освітній процес вищих навчальних закладів (зокрема, технічних вузів) було предметом наукового пошуку В. М. Круглікова [3]. На думку науковця, активне навчання – це така організація та здійснення навчального процесу, яка спрямована на всіляку активізацію навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається, через широке, комплексне використання педагогічних (дидактичних) та організаційно-управлінських засобів.

У працях О. М. Смолкіна активні методи навчання визначено як засоби активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів, що спрямують їх до активної розумової діяльності у процесі оволодіння матеріалом [5]. Науковці В. М. Кругліков та О. М. Смолкін також розробили класифікацію активних методів навчання.

У публікаціях Т. Ю. Вахрущевої висвітлено деякі теоретичні аспекти активних методів навчання [2].

Можливості використання таких методів у площині інтерактивних технологій описано в наукових працях С. О. Сисоєвої. Ваговим внеском ученої в теорію і практику післядипломної педагогічної освіти є ідеї щодо інтерактивного навчання дорослих саме в системі післядипломної освіти. На думку С. О. Сисоєвої, інтерактивне навчання дорослих «...здійснюється з урахуванням їх інтересів і запитів, життєвого й професійного досвіду, у формах партнерської взаємодії всіх суб'єктів навчального процесу. Інтерактивне навчання дорослих спрямоване на забезпечення спільного процесу пізнання, отримання знань, умінь, навичок, здобуття необхідних компетенцій у спільній діяльності в змодельованій реальності, що забезпечує високий рівень мотивації до навчання, у якому учасники знаходять для себе галузь застосування набутого досвіду» [4, 37].

Мета статті – висвітлити питання використання активних методів навчання на курсах підвищення кваліфікації для підготовки вихователів ДНЗ до створення безпечного інформаційного середовища для дитини дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підготовка співробітниками секції розвивального навчання вихователів дошкільних навчальних закладів щодо створення безпечного інформаційного середовища для дитини дошкільного віку в умовах навчання педагогів на курсах підвищення кваліфікації відбувається упродовж шести років. У різні роки в робочих навчально-тематичних планах з підвищення кваліфікації вихователів ДНЗ для їх ознайомлення зі змістом і шляхами створення безпечного інформаційного середовища для дитини дошкільного віку передбачається від одного до трьох аудиторних навчальних занять, і до 6 годин педагогічної практики. Також до 10 годин заочного й до 18 годин дистанційного навчання. Тобто відбувається поєднання стаціонарного навчання з використанням позааудиторної самостійної роботи.

Пріоритетним у змісті підготовки вихователів ДНЗ щодо створення безпечного інформаційного середовища для дитини було й залишається формування відповідних професійних компетенцій: дитячою книжкою, розвивальною за спрямованістю та небезпечною для розвитку дитини, медійною продукцією (зокрема, мультиплікаційні фільми), що використовуються під час дозвілля сучасних дошкільнят.

Захист дитини від негативного впливу засобів масової інформації – це важливе питання, актуальність і важливість якого для педагогів є очевидною. Але насамперед, переконати слід самих вихователів. Повідомлення тривожних фактів, ознайомлення педагогів з тенденціями в розвитку дитини-дошкільника під час навчальних занять для створення ситуації емоційного переживання, сенс якого полягає у виклику емоційних реакцій слухачів (здивування, обурення) є ефективним прийомом роботи у цьому напрямі.

Створення ситуації емоційного переживання є, також, і одним із опонентів активних методів навчання, особливо на початку навчального заняття. Крім цього, на навчальних заняттях використовуються такі методи:

- методи визначення очікувань, цілей навчання;
- методи повідомлення нової інформації («Info-addition» – доповнення інформації, «Info-filling» – інформаційне заповнення, «Info-unfololing» – розгорнення інформації). Ці методи передбачають використання кольорових карток будь-якого формату або форми. На деяких картках є надписи. Викладач, пояснюючи або повідомляючи нову навчальну інформацію, розташовує на дошці картки відповідно до логіки викладення матеріалу, у певному порядку – картки з текстом чергуються з «порожніми» картками. Слухачі усно доповнюють, заповнюють і розгортають інформацію, яку повідомляє викладач;
- методи організації самостійної роботи над новою темою;
- методи для проведення дискусії та прийняття рішень;
- метод дискусії;
- методи для презентації матеріалу самостійної роботи слухачів курсів;
- імітаційні та неімітаційні ігри (моделювання системи просвітницької роботи з батьками вихованців дошкільних навчальних закладів; моделювання батьківських зборів; підготовка виступів на батьківських зборах; рольові ігри; проведення навчальної психолого-педагогічної експертизи дитячих іграшок та книжок);
- метод «Дельфі», який передбачає, замість колективного обговорення якогось важливого питання, індивідуальне опитування слухачів курсів за попередньо підготовленими питаннями. Метод «Дельфі» описано в науковій роботі С. О. Сисоевої [4].

Висновки. Завдяки комплексності та систематичності використання активних методів навчання вихователі ДНЗ не тільки опановують, а й самі створюють навчально-методичні матеріали, що, стають у нагоді для здійснення просвітницької роботи з батьками вихованців. Використання активних методів навчання носить чітку практичну спрямованість, дозволяє підготувати вихователів ДНЗ до збереження фізичного, духовного та психоемоційного здоров'я дошкільнят, мотивує педагогів до самонавчання й саморозвиток.

Література

1. Вербицкий А. А. Активное обучение: контекстный подход / А. А. Вербицкий. – М.: Высшая школа, 1991. – 207 с.
2. Вахрушева Т. Ю. Теоретичні аспекти активних методів навчання / Т. Ю. Вахрушева // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2008. – № 3. – С. 46–49.
3. Кругликов В. Н. Деловые игры и другие методы активизации познавательной деятельности / В. Н. Кругликов, Е. В. Платонов, Ю. А. Шаронов. – СПб.: Медный всадник, 2006. – 124 с.
4. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С. О. Сисоєва.. – К.: НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.
5. Смолкин А. М. Методы активного обучения: науч.-метод. пособие/ А. М. Смолкин. – М. : Высшая школа, 1991. – 207 с.